

תאריך עדכון: 17.04.2016

הרמב"ם: ממשק בין הלכה לפילוסופיה

מס' הקורס: 30164/01

המרצה: ד"ר יצחק הרשקוביץ

סוג הקורס: הרצאה

שנת לימודים: תשע"ז

סמסטר: ב'

היקף שעות: 1 ש"ש

א. **מטרות הקורס** (מטרות על / מטרות ספציפיות):

הסטודנטים יכירו את היסודות הרעיוניים של משנתו ההלכתית של הרמב"ם, את מקומם של השיקולים הרעיוניים בפסיקתו ההלכתית, ואת מסגרת החיים הרעיונית שביקש הרמב"ם לבסס בכתביו.

ב. **תוכן הקורס**: (רציונל, נושאים)

הקורס יבחן לעומק את הטקסטים הרעיוניים וההלכתיים שמצויים בכתביו ההלכתיים של הרמב"ם, לאור מקורות חז"ל מהם שאב הרמב"ם את התשתית ההלכתית של דיוניו, ולאור כתביו הרעיוניים.

דגש מיוחד ינתן על הנחות מוצא רעיוניות סמויות שמעצבות את כל משנתו ההלכתית של הרמב"ם, הן בהדגשת ההיבטים הרציונליסטיים של המעשה ההלכתי, הן בהטמעת אלמנטים משיחיים בכתביו ההלכתיים, הן בקטגוריות הלכתיות שהמציא וביסס, ושלאורן פירש את דברי חז"ל וניסח אותם, ולבסוף – על המתודות הספרותיות בהן נקט בכדי ליצור תמונה מלאה של משנה הלכתית ורעיונית.

מהלך השיעורים: (שיטות ההוראה, שימוש בטכנולוגיה, מרצים אורחים)

השיעורים יועברו, על פי רוב, באמצעות מצגת מחשב, ושימוש בכלים אינטראקטיביים בשיעור עצמו (פרויקט השו"ת, מאגרי מידע אינטרנטיים ואלקטרוניים נוספים). זאת בכדי שבנוסף לחומר הנלמד התלמידים יוכלו לקבל כלים להמשך עיון ולהעמקה בטקסטים, כלי שישמשו אותם בעבודות סיום הקורס.

תכנית הוראה מפורטת לכל השיעורים: (רשימה או טבלה כדוגמת המצ"ב)

מס' השיעור	נושא השיעור	קריאה נדרשת	הערות
1	מבוא לספרות ההלכה	הקדמת הרמב"ם לפיהמ"ש זרעים, הקדמת הרמב"ם למשנה תורה	
2	הגאונים בעיני הרמב"ם		
3	בין משנה תורה לספר המצוות	הנשקה, כמעין המתגבר; הלברטל, ספר המצוות	
4	מבנה המשנה תורה לרמב"ם מול המשנה	תבורי, מבנה המשנה; סולובייצ'יק, הרהורים	
5	המימד המשיחי במשנה תורה לרמב"ם		
6	מקומן של הלכות מחשבתיות בספר הלכה	קטעים מתוך קדרי, עיוני תשובה; ספטימוס, מבנה וטיעון	
7	תורת הנפש הרמב"ם מית בהלכה ובשמונה פרקים		
8	תורת התשובה של הרמב"ם ומשמעויותיה האונטולוגיות והאפיסטימולוגיות		
9	יסודות רעיוניים בהלכות המקדש לרמב"ם	הרשקוביץ, המזבח כבית לה'	
10	תורת הגאולה הרמב"ם מית במשנה תורה	מחלוקת הרטמן וסולובייצ'יק על אגרת השמד	
11	מחלוקות הרמב"ם והראב"ד בעניינים מחשבתיים		
12	מיסטיקה בהלכות הרמב"ם		
13	סמכות והוראה בהלכות התורה שבעל פה	קטעים מתוך בלידשטיין, סמכות ומרי	

ג. חובות הקורס:

דרישות קדם:

חובות / דרישות / מטלות: נוכחות (10%), מבחן בסוף הסמסטר (90%)

מרכיבי הציון הסופי (ציון מספרי / ציון עובר): ציון מספרי

ד. ביבליוגרפיה: (חובה/רשות)

רשות:

1. מ' בן ששון, 'משנה תורה לרמב"ם: לדרכי יצירת קנון בחיי מחבר', בתוך: מ' בן ששון ואחרים (עורכים), הקנון הסמוי מן העין, ירושלים תשע"א, עמ' 173-201.
2. י' ברודי, 'להערכה נכונה של "משנה תורה" לרמב"ם', תרביץ נג, ב (תשמ"ד), עמ' 318-325 (על טברסקי, מבוא למשנה תורה).
3. מ' הלברטל, 'מהו "משנה תורה"? על קודיפיקציה ואמביוולנטיות', בתוך: א' ארליך, ח' קרייסל וד"י לסקר (עורכים), על פי הבאר, באר שבע תשס"ח, עמ' 123-150.
4. מ' לורברבוים, ' "תיקון עולם על פי הרמב"ם: עיון בתכליות ההלכה', תרביץ סד, א (תשנ"ה), עמ' 65-82.
5. ג' ליבזון, 'זיקת הרמב"ם להלכה המוסלמית על רקע תקופתו', בתוך: א' רביצקי (עורך), הרמב"ם: שמרנות, מקוריות, מהפכנות, כך א, ירושלים תשס"ט, עמ' 247-294.
6. א' מלמד, 'הרמב"ם על סמכות הספרים', בתוך: א' רביצקי (עורך), הרמב"ם: שמרנות, מקוריות, מהפכנות, כך א, ירושלים תשס"ט, עמ' 95-107.
7. ע' קדרי, עיוני תשובה: הלכה, הגות ומחשבה חינוכית בהלכות תשובה לרמב"ם, באר שבע תש"ע.

8. Hanina Ben-Menahem, "The Second Canonization of the Talmud," *Cardozo Law Review* 28, 1 (2006), pp. 37-51 .

9. Menachem M. Kellner, The literary character of the "Mishneh Torah": on the art of writing in Maimonides' halakhic works," in: Ezra

Fleischer (ed.), *Me'ah She'arim* (Brighton, MA: Academic Studies Press, 2001), pp. 29-45.

10. Marc B. Shapiro, "Principles of Interpretation in Maimonidean Halakhah: Traditional and Academic Perspectives," *Maimonidean Studies* 5 (2008), pp. 57-83.

חובה:

11. ש' אברמסון, 'מן בית הרמב"ם ובית מדרשו', מחקרי תלמוד ג, א (תשס"ה), עמ' 28-1.
12. מ' הלברטל, 'ספר המצוות לרמב"ם, הארכיטקטורה של ההלכה והתיאוריה הפרשנית שלה', תרביץ נט, ג-ד (תש"ן), עמ' 480-457.
13. ד' הנשקה, 'כמעין המתגבר: ספר המצוות לרמב"ם כביטוי להתפתחות חשיבתו ההלכתית', בתוך: א' ארליך, ח' קרייסל וד"י לסקר (עורכים), על פי הבאר, באר שבע תשס"ח, עמ' 182-151.
14. ד' הרטמן, "'אגרת השמד" לרבינו משה מימון: אספקלריה למורכבות הפסיקה ההלכתית', מחקרי ירושלים במחשבת ישראל ב, ג (תשמ"ג), עמ' 403-363.
15. י' הרשקוביץ, 'איש מפי איש: עיונים בהשתלשלות התורה שבעל פה בהקדמת משנה תורה לרמב"ם', *JSIJ* 7 (2008), עמ' 125-105.
16. הנ"ל, 'המזבח כבית לה': עיון בתורת המקדש המימונית', *JSIJ* 8 (2009), עמ' 115-99.
17. י' טברסקי, מבוא למשנה תורה לרמב"ם (תרגום: מ"ב לרנר), ירושלים תש"ס.
18. ח' סולובייצ'יק, 'הרהורים על מיונו של הרמב"ם במשנה תורה: בעיות אמיתיות ומדומות', *Maimonidean Studies* 4 (2000), עמ' 115-107.
19. ד' ספטימוס, 'מבנה וטיעון בספר המדע', בתוך: א' רביצקי (עורך), הרמב"ם: שמרנות, מקוריות, מהפכנות, כרך א, ירושלים תשס"ט, עמ' 246-223.
20. י' תבורי, 'מבנה המשנה לעומת מבנה "משנה תורה"', בתוך: א' ארליך, ח' קרייסל וד"י לסקר (עורכים), על פי הבאר, באר שבע תשס"ח, עמ' 690-675.
21. Yuval Sinai, "Coercion of a 'Get' as a Solution for the Problem of 'Agunah'," *Jewish Law Association Studies* 20 (2010), pp. 246-26.